

संस्कृतभाषा कक्षाः

1-उत्पीठिका

ध्येयमन्त्रः

पठामि संस्कृतं नित्यं
वदामि संस्कृतं सदा ।
ध्यायामि संस्कृतं सम्यक्
वन्दे संस्कृतमातरम् ॥

अस्मिन् वर्गे वयं किं पठामः ?

- प्रारम्भिकस्तरीय व्याकरणअन्शाः
- कानिचन सुभाषितानि
- संभाषणं अभ्यासः

भाषा इत्युक्ते किम्?

भाषा इत्युक्ते किम्?

- भाष्यते इति भाषा
- संभाषणं कर्तुं शक्यते इति भाषा
 - ❖ संभाषणार्थं किम् आवश्यकम्?
 - ❖ भाषायाः मुख्य अङ्गं किम्?
 - वाक्यम्
 - वाक्ये किं सन्ति? वाक्यं कथं निर्माणं भवति?
 - ✓ शब्दाः / पदानि

संस्कृत भाषायां पदं द्विविधम्

- नामपदम्
- क्रियापदम्

पदं द्विविधम् (Two Types)

नामपदम्

- ❑ बालकः
- ❑ बालिका
- ❑ सिन्हः
- ❑ शुकः (Parrot)
- ❑ पुष्पम्
- ❑ फलम्
- ❑ घटः (Pot)

पदं द्विविधम्

नामपदम्

- बालकः
- बालिका
- सिंहः
- शुकः
- पुष्पम्
- फलम्
- घटः

क्रियापदम्

- पठति
- लिखति
- गायति
- क्रीडति

पदं द्विविधम्

नामपदम् – सुबन्तम्

क्रियापदम् – तिङन्तम्

पदं द्विविधम्

नामपदम् – सुबन्तम्

- लिङ्गम्
- वचनम्
- विभक्तिः

क्रियापदम् – तिङन्तम्

- लकारः
- पुरुषः
- वचनम्

लिङ्गम्

पुंलिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
बालकः		
पुरुषः		
सिंहः		
काकः		
वृक्षः		
घटः		
हस्तः		

लिङ्गम्

पुंलिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
बालकः	बालिका	
पुरुषः	महिला	
सिंहः	नदी	
काकः	लेखनी	
वृक्षः	कूपी	
घटः	माला	
हस्तः	मापिका	

लिङ्गम्

पुंलिङ्गम्	स्त्रीलिङ्गम्	नपुंसकलिङ्गम्
बालकः	बालिका	मित्रम्
पुरुषः	महिला	जलम्
सिंहः	नदी	फलम्
काकः	लेखनी	गृहम्
वृक्षः	कूपी	पर्णम्
घटः	माला	पुष्पम्
हस्तः	मापिका	नेत्रम्

वचनम्

एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
बालकः	बालकौ	बालकाः
पुरुषः	पुरुषौ	पुरुषाः
बालिका	बालिके	बालिकाः
नदी	नद्यौ	नद्यः
लेखनी	लेखन्यौ	लेखन्यः
मित्रम्	मित्रे	मित्राणि
फलम्	फले	फलानि

अभ्यासः - इतर वचनानि वदत

गजः	व्याघ्रः	बालिका	मित्रम्	गृहम्
नौका	महिला	वस्त्रम्	शुनकः	घटः
वनम्	शाटिका	मेघः	कुञ्चिका	घटी
नदी	फलम्	पत्रम्	तालः	जिह्वा
बकः	लेखनी	लता	अङ्गुली	स्यूतः
मुखम्	पुस्तकम्	गौरी	छुरिका	कर्तरी
तुला	शाला	पर्वतः	पर्णम्	माला
कूपी	वैद्यः	दर्वी	मार्जनी	छत्रम्

बालकः	बालकौ	बालकाः
बालिका	बालिके	बालिकाः
नदी	नद्यौ	नद्यः
फलम्	फले	फलानि

अ	आ	इ	ई	ऋ	ॠ	
लृ	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ
क्	ख्	ग्	घ्	ङ्		
च्	छ्	ज्	झ्	ञ्		
ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्		
त्	थ्	द्	ध्	न्		
प्	फ्	ब्	भ्	म्		
	य्	र्	ल्	व्		
	श्	ष्	स्	ह्		

अनुस्वार = ं

जीव्हामूलीय ऋ क

ॐ विसर्ग = :

उपध्मानीय ऋ प

जयतु संस्कृतं जयतु भारतम्।